

գլխակարգութիւնը աւելի ընդարձակ բռնուել և այն իւրաքանչիւր անձանց ամէն հեղի- նակութիւնը յիշուէին: Զոր օրինակ էլ 63 գրուած է «1878. — Սիմօն Միքայէլեան, քանակագէտ, ուսուցիչ և հեղինակ» և ի՞նչ հեղինակութիւն ունի, ընթերցողը կը հե- տաբերքուի գիտնալու: Այսպիսի պահանջ մը թեւ չըլլուի որ պատի օրացոյցէ մը, ինչ- պէս Ալանեանցիւր, բայց ներուի՝ ընդարձակ օրացոյցէն սպասել, քանի որ սա ստուար գիրք մ'է և ոչ համառոտ օրացոյց մը: — Բ. Այս ազգային երեսելի անձանց գոնէ ա- մենէն նշանաւորաց կենդանագիր պատկեր- ներն եթէ հրատարակուին, զեռ աւելի ժո-ղովորդը կը ձգուի գնելու այդ ոգտակար գործը: — Գ. — Պոլսոյ ազգային վարժարան- ներէն միայն Ղալաթիոյ նեղրոնականին վրայ համառոտ տեղեկութիւն կայ, իսկ միւս 40նե-րուն՝ որոնց մի միայն վիճակագրական ա-ղիւսակն ներկայացուած է, լաւագոյն էր ա- մէնուն հիմնադիրն, սկսուելու թուականն և այլն, յիշուէր: Եւ ասոնց հետ յիշուէին նաեւ կաթողիկէ և բողոքական հայ հասա-րակութեանց վարժարանները: Նոյնպէս հա-լաքանի գաւառներու մէջ ամենէն նշանաւոր վարժարաններու վրայ խօսելն և անշխանե-րուն միայն անունն յիշատակելն անշուշտ օգտակար կ'ըլլար: — Դ. — Լուսաւորական եկեղեցական և աշխարհական դասակարգին վրայ խիստ շատ և ընդերկար տեղեկութիւն- ներ տրուած են, իսկ Հայ կաթողիկէ և հայ բողոքականաց վրայ չափազանց կրճատեալ գրուած է. այս հասարակութիւնքն ալ ազ-գին մարմնէն ըլլալով, պատշաճ կ'երեւի ա- սոնց վրայ ալ եթէ ոչ երկար, գոնէ անթերի տեղեկութիւն մը տալ: Օրացոյցս իւր պա-րունակած ճոխ նիւթերուն և հատորին ստուա-րութեան համեմատ 8 զրուշ արժէք մ'ունե-նալով զիւրամատչելի է գինը: Հեղինակը խնամքով պատրաստած է այս գործը և ան-ցեալին հետ բազմաթիւ ներկայ հատորս շատ գերազանց և կատարեալ կը գտնենք: Այստեղ ընթերցումը մեր համեստ կարծեօք օգտակար և հետաքրքրական կ'երեւի թէ ժողովրդական և թէ գրական դասակարգին: Ընդարձակ օրացոյցս երթալով պիտի մատե-

նայ Ալմահաջ Հաշիթի համբաւոյն, զոր կը մաղթենք: — Եւ անոր հետ պիտի կարե-նայ մրցել, եթէ ամէն մեր հեղինակներն և մասնագէտ գրիչներն համառոտ և հետաքրք-րական տեղեկութիւններ գետեղէին այդ օրացոյցին մէջ որ ազգինն է:

Լ. Ս. ԵՐԵՄ.

3. DR. JOSEF KARST. Historische Grammatik der Kilikisch-Armenischen. Մասն Ա. Lautlehre. — Նոր և հմուտ լայնագէտ Տր. Յովսէփ Գարսոյի Կի-լիկեան Հայերէնի քերականութեան առաջին մասն — Չայնագիտութիւն — ամբողջութեամբ լոյս տեսաւ այս օրերս: Ընդ մամլով է նաեւ երկրորդ մասը — Չեւպիտութիւն — (For- menlehre կամ Morphologie) որ այնչեւ Հեղինակին մեզ գրածին համեմատ, Sera un peu plus intéressante que la pre- mière.

Որովհետեւ յաջորդ Պրակով պիտի սկսինք լիակատար Թարգմանութիւն մ'ընծայել այն օգտաշատ և հմուտ գործոյն, աւելորդ կը համարինք հոս ընդարձակ տեսութիւններ ընել անոր վրայ: Կը գոհանանք առ այժմ այսչափ միայն ծանուցանելով մեր ընթեր-ցողաց, որ Տր. Գարսոյ իւր արդէն հրատա-րակած Thèse-ին վրայ (էջ 74. in 8°) ա-ւելցուցած է գրեթէ 40 էջ (75-112), և այսպէս լրացուցած է բոլոր ճայնագիտա-րէնը, ընդարձակ տեսութիւն մ'ընելով բա-ղաձայն գրոց վրայ: 103 էջն կը սկսի ստու-գարանական հմուտ յաւելումը մը Զուգա-դրական Չայնագիտութեան (Kombinato- rischer Lautwandel) վրայ:

ԶԱՆՈՒՅՍ ԶԱՆՈՒՅՍՈՅ

ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆԻ ԹԵՐԹԵՐ

ԼԱՅՐԵՆԵՏԻՔ. — Ամերիկայի մէջ ներկայիս երկու Թերթ կը հրատարակուին. «Հայրե-նիք» և «Ձայն Հայրենեաց». երկուքն ալ անուամբ և ուղղութեամբ իրարմէ քիչ կը

տարբերին: « Հայրենիք » բնաշխարհէն տարածութեալ պատնուխտ ազգութեան լուրջ և ողջամտ յօդուածներով տոհմական ոգին ու դպրութիւնը կ'աշխատի անշէլ պահելու և միանգամայն իւր ընթերցողաց կը պարզէ եւրոպական քաղաքականութիւնը և յառաջադիմութիւնը: Մենք « Հայրենիք » էն կը տեղիականանք, որ արդ Ամերիկայի Հայ գաղութը մեծ տէր և գութ կը ցուցնէ զէպ ի այն արեւնակիցներն, որոնք աղքատութեան ամենէն սրտաճմիկ կացութեան մէջ կը գտնուին: Ամերիկայի ծանօթ Հայաբնակ քաղաքներու մէջ կը գտնուին որքանի և աղքատաւոր ընկերութիւնք, որք ատենախօսութեամբ, կամ նուագահանդէսներով և կամ թատերական ներկայացումներով՝ հանգանակութիւնք կը կատարեն և օգնութեան կը Հասնին Հայ սովատանջ աղքատներու և որիկնեւրուն: Միեւնոյն թերթը կը գրէ հետեւեալն.

« Ուշաթ Հօպօկընի Հայ երիտասարդաց Եւրոպայական ընկերութիւնը, վերջերս վարձած է իրեն յատուկ սրահ մը, որ պիտի ծառայէ իւր ընթերցարան: Ունի ազգային բաւոյր թերթերը . . . »:

Ուրախ ենք ըսելու՝ որ մեր արտասահմանի գաղութը՝ ներկայիս շատ լաւ ըմբռնած է որ իւր գոյութիւնը պահպանելու համար, անհրաժեշտ է շփոթուլ մայրենի լեզուն և գրականութիւնը:

ԹՐԳԱՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿ. — Մի քանի տարիներէ ի վեր « Հանրագիտակ » անուամբ Կ. Պոլսոյ մէջ ազգային շաբաթներէ մը լոյս կը տեսնէ. այս Հանդէսը իւր քիչ տարուան ընթացից մէջ մի քանի անգամ թէ խմբագրի և թէ ուղղութեան փոփոխութիւն կրցէ: Անդրանիկ « Հանրագիտակ » ի ծրագիրը շատ ընդարձակ էր, նա կը շօշափէր նոր իմաստաիրական, քաղաքագիտական, ուսումնական, պատմական, վիպասանական, « ֆանդատիք » և ազգագրական խնդիրները. կարճատեւ էր այս ուղղութիւնը, որուն յաջորդեց գոտ զիտական ծրագիր մը: Եւ « Հանրագիտակ » ի այս երկրորդ շրջանին խմբագիրն Պ. Ղ. Բոլա՝ յալոդեցաւ մի քանի տարի գործնական գիտութիւնը իւր ամէն ծիւղերովն, օգտակար ընել Հայ միակնեւր, գործաւորաց և դեռուս ժողովրդեան: Այս շրջանին յաջորդեց ներկան, որուն վրայ կ'ուզենք խօսիլ. — Մի քանի ամիս է որ « Հանրագիտակ » երրորդ անգամ փոփոխութիւն կը կրէ, և սուղ ժամանակի մէջ կը փոխուին

նաեւ խմբագիրը և հուսկ ուրեմն խմբագրութիւնը և տնօրէնութիւնը կը ստանան Պ. Բիւզանը Մ. Պօզանեան: Արդի « Հանրագիտակ » ոչ նախկին շրջանի ընդարձակ ուղղութիւնն ունի, և ոչ երկրորդին. այլ միշտ ծրագրով մը յառաջ կ'ընթանայ: Պ. Պօզանեան իրեն աշխատակից աւագ է ոչ սակաւ Հմուտ գրագէտը և Հրապարակագիր անձեր, յորոց ոմանք արդէն իսկ իրրեւ գրական լաւ Համբաւ մ'ունին. — « Հանրագիտակ » ի մշակած նիւթերն են Գրական, Ազգային և Քաղաքական: Լրագրական ռոճով պատրաստեալ և կրթական խնդրոց վրայ շարաթակաւ տեսութիւնք անպակաս են իր առաջին էջէն: Կը պարունակէ ժողովրդական կեանքէն առնուած վէպեր. ասոնց գրութեան ռոճ արտօժելի պարզութիւն մ'ունի, նկարագրութիւնք առատ և շատ քնական: Փոքրիկ ստանաւոր բանաստեղծութիւններ կը հրատարակէ որոց շատը ինքնագիր են: « Հանրագիտակ » գիտութեան մասնաճիւղերու սուղ էջեր նուիրած է, և գիտութիւններէն գրեթէ միայն երկրագործութեան կարեւորութիւն կու տայ, Ըստ մեր Համեստ կարծեաց, անշուշտ « Հանրագիտակ » դեռ աւելի օգտակար պիտի ըլլայ, եթէ նոր գիտութիւնը վրայ ամէն շաբաթ՝ Հայ ժողովրդեան տեղեկութիւններ տայ: « Հանրագիտակ » մերթ ընդ մերթ իւր ընթերցողաց կը ներկայացընէ բանասիրական և գրական մշակուած յօդուածներ: Լաւ է ներկայ « Հանրագիտակ » ի ուղղութիւնը. ուղղութիւնը՝ որ մեր ժողովրդեան օգտակար, կրթիչ և առաջնորդող է. և փափաքելի էր որ ժողովրդը կարենար օգտուիլ « Հանրագիտակ » էն, որով « Հանրագիտակ » ն ալ իւր իրաւացի վարձատրութիւնը կարենար առնուլ:

ԲԻԽԱՆԴԻՆՈՒ. — Անծանօթ կամ լաւ եւս ծածկանունն ոմն, « Բիւզանդիոն » ի էջերուն մէջ, տեղեկութիւն կը ցուցնէ զէպ ի Հայ բառարաններն և զանոց շատ պաւկասաւոր կը գտնէ: Մեր տպարանէն լոյս տեսած « Առձեռն քառաբան » ն անկատար կը գտնէ իւրօք քանի որ հետզհետէ նախաբան հին ձեռագիրներ կը գտնուին, տարակոյս չկայ որ անոնց մէջ եղած ցանուցիր Հայ լեզուի ընտիր և յուրի բառերն, կը պակսին նոյն « Առձեռն քառաբան » էն, որ շատ տարիներէ ի վեր լոյս տեսած է. և թերեւս այսօր նա մեր լեզուին կատարեալ բառարանն լինէր, եթէ ժողովրդեան շատ մատչելի ըլլար: Ենթա գինը շատ մատչելի է), որով միշտ նոր տպագրուելով, նա ամէն անգամ նախանեաց նորագիտ բառերն պիտի բովանդակէր: Պ. Յօդուածագիրը կը զարմանայ թէ մինչեւ ցայժմ Հայ գրականութիւնը չունեւ

ցաւ, լեզուական կատարեալ և ընդարձակ բառարան մը. կը գրէ:

« Եթէ Կ. Պոլսոյ մեր Հայ բանասերք անկա-
րող կամ անտարբեր գտնուեցան, ցարդ սոյն
դպակաւսը լրացնելու, միթէ Տփղիսի « Հրատա-
րակչական ընկերութիւնը » չխորհեցան երբեք
այսպիսի գործի մը կարեւորութեան վրայ: Բա-
նի որ, ինչպէս Կ'աւատանձե, իրեն միջոցներ
չեն պակսիր այսպիսի գործ մի գլուխ հանե-
լու համար »:

Աւելի մեղադրելի՝ նորէն Ռուսահայք կը
գտնուին և դարձեալ « Հրատարակչական ըն-
կերութիւնը » կը քարկոծուի: Բայց ինչու
Կ. Պոլսէն շատ հեռուն թափառի Պ. քննա-
դատին գրիչն, հոն մտաւ կը գտնուի Զմի-
րեանց յանձնաժողովը, որուն եթէ Կ. Պոլսոյ
բանասէրք ներկայացընեն մի կատարեալ Հայ
լեզուի բառարան, միթէ առատ մրցասկիզբ
պիտի չարժանանայ. և եթէ գործն շատ լաւ
գնահատուի, նոյն յանձնաժողովն զայն տպա-
գրելու համար, ամէն միջոց պիտի չմտա-
ծէ: Մենք շատ անգամ կը մեղադրենք Տփղի-
սու « Հրատարակչական ընկերութեան » գոր-
ծունէութիւնը. բայց կը սխալինք և նոյն
խօս կ'անիրաւինք: Փանի որ անոր ուղղու-
թիւնն ու նպատակն է ժողովրդեան զարգաց-
ման համար կրթական, պատմական, գիտա-
կան, լեզուաբանական ու բանասիրական
փոքր երկեր հրատարակել, այլ եւս աւելորդ
պահանջներ են իրմէ դեռ ուրիշ արդիւնք
սպասել. այդ է իրեն նպատակն, գովինք ա-
նոր գործունէութիւնը և ջանանք չախտառ-
լու գտնել անոր նման մի ուրիշ ընկերու-
թիւն, որ նոյն « Հրատարակչական » ին պա-
կասը ինքն կ'արեւայ չնուր:

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

ՏԱՐԱՋ. — Ռուսահայ չաբաթաթերթս
վերջերս սկսաւ իւր պրակները գեղեցիկ պատ-
կերներով զարդարել, մենք պիտի չփու-
թանք անոնց մասին շուտով մի գաղափար
կազմել և ներկայացընել մեր ընթերցողաց,
մինչեւ որ, « Տարաջ » ի այդ պատկերազարդ
մասն ըստ բաւականի թուով լոյս չտեսնէ.
այն ատեն միայն նա կրնայ գնահատուիլ
կամ քննադատուիլ՝ երբ շարունակուի նոյն
ուղղութեամբ: Ուստի առ այժմ մենք նորա
Պ. խմբագրին յարատեւակ յայտնութիւն մաղ-
թելով, նկատողութեան կ'առնուեք իւր թեր-
թին վերջին պրակի մէջ (թիւ 6) եղած մի
համառօտ խմբագրականը: Մեր լրագրու-
թիւնը համազգի և համարին գրական գոր-
ծիչներու դէմ փոխադարձ անընդհատ պայ-

քարներ մղելու բնաւ անուշադիր եղած չէ:
« Տարաջ » յիշեալ պրակին մէջ մի արբուսա-
գիր կ'ուղղէ « Մշակ » լրագրին. և է.

« Մեր մամուլից ընդհանրապէս և « Մշակից »
մատնանքուպէս յանուն հայ գրականութեան
և մամուլի, հրաւիրում ենք և խնդրում վերջ
տալ աննպատակ և բուրբոնի ապարդիւն անձ-
նական բանակուին և այն, իբր թէ արհամար-
հական դիրքից: Եր մէկը դէպ ի միւսը տա-
ծում է: Զէ՛ որ այդ բուրբոնց փեսաւում է մի
միայն հայ ընթերցողը, ամեն տպուած խօսք
հաւած իւրից տեղ ընդունելով »:

Խաղաղութեան հրաւեր մ'է, զոր կը փողէ
« Տարաջ ». և փափաքելի էր որ լսելի ըլլար
այդ ձայնը մտքով մեր Հայ լրագրութեան,
վասն զի ոչ միայն « Մշակ » ի ուղղեալ է այդ
հրաւերն, այլ ամբողջ մեր հրապարակագիր
գործիչներուն: Հայ լրագրութիւնը ժողովուրդ-
դեան կրթիչ մեծ վարժարանն լինելով, այդ
ժողովուրդը պիտի չյաճախէ հոն, եթէ տես-
նէ որ իր մտքի գործիչներն անձնական պաշ-
քարներ միմեանց դէմ մղելու կ'աշխատին.
Ժողովուրդը չի յարգեր հայ լրագրութիւնը,
եթէ նա այդ ապարդիւն և տաղտկալի բա-
նակուներու վերջն չտեսնէ. ինչ ծիծաղա-
շարժ և գայթակարան պիտի լինէր, եթէ
մի վարժարանի մէջ աշակերտաց դաստիա-
րակները շարունակ բանակուներու գրա-
դէին. և որ աշակերտն հոն կրթուելու հա-
մար պիտի յաճախէր: Եւ մեր լրագրութիւնը
արդ այն դիրք մէջ է: Միայն ի թրջահայս
մեր գրական գործիչները ուրախալի խաղա-
ղութեամբ յառաջ կը վարեն իրենց խմբա-
գրական գործն. ի Ռուսաստան և յեւրոպա
ուր քաղաքականութեան արեւն կը ճառա-
գայթէ, ցաւալի է ըսելն, հոն լոյս տեսած
մեր թերթերուն մէջ, արդ զգաւապէս կ'աճին
կը խոսնան և ծաւալ կը ծաւեն նախանձէ,
անձնական շահէ, հին հակակրօթիւններէ
և թշնամութիւններէ մղեալ տխուր բանա-
կուներն: Վստահեալ, թող զոգուին Սրէպի տա-
նարին դէսներն. և այն ատեն մեր լրագրու-
թեան գործն պիտի յարգէ ժողովուրդը, պի-
տի վարձատրէ և պիտի քաջալերէ:

ՄԵԱԿ. — « Մշակ » այլ եւս ազգային
թերթերու վրայ ուշադրութիւն չի դարձներ.
Նա ամիսներ անգլ իւր էջերէն պակաս չէր
ընել Կ. Պոլսոյ կամ տեղացի թերթերուն
վրայ տողեկութիւններ տալ իւր ընթերցո-
ղաց. այժմ լաւ կը համարի Ռուս կամ եւրո-
պայի հանդէսներու մէջ գտնուած ուշադրու-
յոցութիւնները լուսաբանելու « Մամուլ » տիտ,
զոտով առաջնորդող յօդուածներով. և ընդ-
հանրապէս նոյն օտար լրագրութեան այն

յօղուածներն միայն կ'ուսումնասիրէ, որոնք իւր ազգին փոքր ի շատէ կարող են մտաւորական և քաղաքական զարգացումն տալ, իւր վերջին պրակին (թիւ 28) մէջ կը կարգանք:

« Իրք մեծ մարդկանց յիշատակը արժանաւոր կերպով յաւերժացնելը մի ազգային պարտականութիւն է: Եւ աշխարհին մէջ շատ ազգեր չեն գտնվի, որոնք ցոյց տան իրանց պարտաւանանշութիւնը այդ գործի մէջ: «Сберный Купонъ» ըրազիւր զառնապէս զանգագովում է այն անտարբերութեան վրայ, որ ունի ուսաց հասարակութիւնը իր նշանաւոր գործիչներէ վերաբերութեամբ և յիշում է, որ Տուրգենիւի պէս նշանաւոր մեծ զրական գործիչը մինչեւ այժմ չունի արձան »

Բայց մեր ո՞ր գրական մեծ գործիչը Տուրգենիւի աննախանձելի փառքին կամ բաղդին չէ վիճակած, մեր ո՞ր մեծ գործիչը կրցեր է լատ արժանւոյն իւր ժողովրդեան փառաբանութեանց արժանանալ, որ գործիչը զուտած է իւր անխոնջ աշխատութեան վարձատրութիւնը: Պէտքիկթաշխես և Նալանեան հաղիւ արժանացան լի աննշան և աղքատին մահաբաժանի: Արդովան, Գամառ-Գաթիպա, Նալբանտեան, Դուրեան՝ այս մեր սիրելի բանաստեղծները չունեցան ոչ մահաբաժան մը և ոչ ի նշան իրենց անուան սնմահութեան՝ կոթող արձան մը: Հեւ ի հեւ և հազիւ մեր ամենէն նշանաւոր և ամենէն համակրելի վիպասան Թաֆիկին արժանացաւ մի սիւնազարդ մահաբաժանի: Ազգը ունեցաւ մեծ բարերարներ, բայց երբէք չմտածեց անոնց յիշատակը անմահացնելու մի նշանաւոր սոսնախմբութեամբ և կամ յաւերժական յուշարար նշանով մը: Մուրատ-Բախայէշեան, Նէրսիսեան, Կաղաբեան և Սանասարեան սանունաց երբէք այն գործատելի գաղափարն ունեցան իրենց բարերարները ո՞ր և է ցոյցով մը անմահացնելու: Բայց քան զանոնք աւելի արժանաւորն մոռցանք, զՄխիթար: Մինք կ'անիրաւինք ի՞նչ ըսնիք թէ ազգի չի գուրգուրար այդ պաշտելի անձին վրայ: Ազգը կը ճանչնայ զՄխիթար իրեն մտքի լուսաւորիչը, զՄխիթար իր գրականութեան մեծ յեղափոխիչը: զՄխիթար կրթական հասարակութեանց հիմնադիրը, զՄխիթար Մխիթարեան հիմնադրողը: Եւ Մխիթար միայն Մխիթարեանին չէ, այլ ամայն հայտնութեան, հայութեան սրբին, յարգեց, բայց մոռցաւ յաւերժացնելու զայն՝ հայ գրականութեան մեծ գործիչներուն պարագլուխը:

Հ. Ս. ՆՐԵՄ.

ԽՈՒՐ ԷՏ. ՏԷ ԱՄԻՅԵՍ

ԱՌ ՌԵՍԱՆՈՂՍ

ՆԱԼԵՔ ՆՐԱԵԻՐԵԱՆԵՐԷՆ ԹՈՂՈՒԹԻՒՆԿ ԻՐ ԽՆԴՐԵԱՆԻԹԷ ԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԵՈՒ ԸԿՄՈՒՆԵՑՈՒ ԴՐՈՒԹԻՒՆԻ ԵՆԻՑԻ ԸՐԾԻՔ ՎԿԱՏԻՐԸ ՈՐՈՒՆ ԲԱՐԺԱՆԻ ԸՆԴԻ ԵՆԻՑԻ ԳԻՆ ԿՐ ԿԱՆԸՆՔ՝ ՀԱՄԱՌՈՍ ԲԱՆԱԽՈՍԹԻԹԵԱՄԸ ԴՐ ԴՐ ԿԱՆԱՌԻ ԲԱՑՈՒՆ ԸՆԴԵՆԻՐԸ: Բայց ԴՐ ՆՐԱԵՐԵՐԷՆ ԵՄԷՄ ԴԱՆԱՆԱՐ ԴՐՈՒՆԸ ԴՐ ԿԱՐ, ՈՐ ԱՆԴԻՄԱՂԵՐԷԻ ԿԵՐԱՎՈՐ ԿՐ ՀՐԱՎՈՐԷՐ՝ ՈՐԻՆԵՐԷՆ ԵՐ ԱՆՃԷՆ ԿԱՆԱԾՈՂ յԱՄԱՆԻ ԿԱՆԱՆԱԽՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՈՐ ԱՆՃԷՆԸ ԴՐ ՀՐԱՎՈՐ ԿՐ ԴՆԱՆԻ ԴՐ ԵՄԷՄ. ԴՐ ՆՐԱԵՐԷՐԷՆ ԻՆՃ ՀԱՄԱՐ ԱՆ ՆՐԱՆԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՆԻՐ, ՀԱՎԱՌԱԿ ԿԱՐԷՆԵՐՈՒ ԱՆՀԱՄԱՌՈՒԹԵԱՆ, ԱՆՀԱՆՔՆԵՐՈՒ ԶԵՐՄՈՒԹԵԱՄԸ ԵՐ ԵՐԱՄԱՌՈՂՈՒԹԵԱՆ ԳԵՂԵՅԻԿ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐՔՈՎ ԴԵՈՒ ԳԻՆ ԱՅՆԱՓ ԿԱՌԱՆ ԸՆՔ ՀԱՄԱՐԻ ԴՆՎԸ, ՈՐՈՎ ԸԿԱՐԵՆԱՄ ԹԱՐԳՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՆԱՐ ՈՒՆԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴՐ ՈՒՆԱՆ ԵՄՈՒԹԵԱՆ: ՓՈՐՃՈՒԹԵԱՆ ԸԿՐԵՑԱՅ յԱՂԹԵՂ՝ ՀՐԱՎԱՐԱԿԱՆ ԳՐԵՑ ՄԱՐԸ ԴՐՈՒՆ ԴՐՈՒՆ ԵՐԻՄԱՌՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՌԸ, ՈՐՈՎ ԿՐ յԱՄՈՒՆԷՔ ԴՐՈՒՆ: Բայց զԵՈՒՆ ՈՐԻՆ յԱՄԱՌՈՒՆ ԴՐ յՈՐԴՈՐԵՑ ԴՐՈՒՆ ԱՅՆ ԲԱՆԻՍ. ԵՐԿԸ ՀԱՄԱՌ ԲԱՌԵՐ, ԴՐ ԴՐ ԿԱՆԱՆԵՐՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԸ յՈՂՈՒՆԱՌԻՆ ԵՄԷՄ ԿԱՐԵՑԻ:

ԱՅՄԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ԵՄԷՄ, ՈՐ ՀԱՐԱՄԱՌՈՒԹԵԱՆ ՈՒՆԵՐԷՆ ՀԱՎԱՌՈՂՈՒՆԸ ԸՎԱՐՈՂԱՆԵՐ ԵՄԵՐԻՆ ԿՐ ԶԱՆՅԱՅ ԿԵԱՆՔԻ ՍԱՐԵՐԻՆ ԿԵՆԱՌԱՌԱՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔՆԵՐԸ ՍԱՐԱԾԵՂ՝ ԸՆԴՈՒԹԵԱՆ ՍԱՌԻՆ ԴԱՄԱԿԱՐԱԿԵՐԷՆ ՄԻՆԵԱՆ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՄԷՄ, ԴՐԱՅՆ յԱՄԱՌՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆԱՆԸ ՈՒ ՎԵՀԱՆՃՈՒԹԵԱՆ ԵՄՈՒՆԱՆՈՒԹԵԱՆ ո՞ր և է ԲԱՐՃՐԱԳՈՅՆ յԱՐԱՄԱՌՈՒԹԵԱՆ ԻՆՔՂԻՆՔՆ ԿԱՌԱՌՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ, ԳԵՂԵՅԻԿ ԵՈՒՆ ԿԱՐ ԿՈՂՄԷՆ յԱՅՆԱՎԱՅԸ ԿՐ ԿՐԱՆԱՐԵՑ ԱՅՐ ՕՐԷՆՔՆԵՐՈՒՆ ԱՄԱՂԵՐԸ ԵՐԱՄԱՌՈՂՈՒՆ, ՈՐ ԵՈՒՆԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԴՐՈՒՆԸ ԵՄԷՄ, ՈՐՈՎ ԿՐ ԿՐԱՌԸ ԿԱՐ ԻՆՔՆԷՆ ԻՐԱՎՈՐԸ՝ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՄ ԲԱՑԱՐԱՆԱԿ ՀԱՄԱՐ: